

Innledning: Hvorfor bør kommunene samarbeide mer?

Toril Hofshagen, Norsk Vann

Vannbransjen

Vi klarer oss ikke uten...

Globalt perspektiv

- 💧 2010:
 - 💧 FNs generalforsamling og FNs menneskerettighetsråd vedtok retten til rent og trygt drikkevann og sanitære forhold
- 💧 Tusenårsmålene 2015:
 - 💧 663 mill. uten tilfredsstillende vann og 2,4 mrd. uten tilfredsstillende sanitær
- 💧 Bærekraftmålene 2030:
 - 💧 Ensure availability and sustainable management of water and sanitation for all

The Global Risks Report 2016 (World Economic Forum)

For the next 10 years

Nøkkeltall

- I Norge har vi:
 - Nok vann til å forsyne hele verdens befolkning med drikkevann (150 l/p*d)
 - 1.950 vannverk som produserer drikkevann
 - 2.700 avløpsanlegg som renser avløpsvann og produserer 225.000 t gjødselprodukt
 - ~100.000 km VA-ledninger som frakter rent og forurenset vann
 - Huseierens egne anlegg (180.000 km stikkledninger, anlegg i spredt bebyggelse)
 - Gjenanskaffelsesverdi 1053 milliarder kr
 - Investeringsbehov på 490 mrd. kr frem til 2030

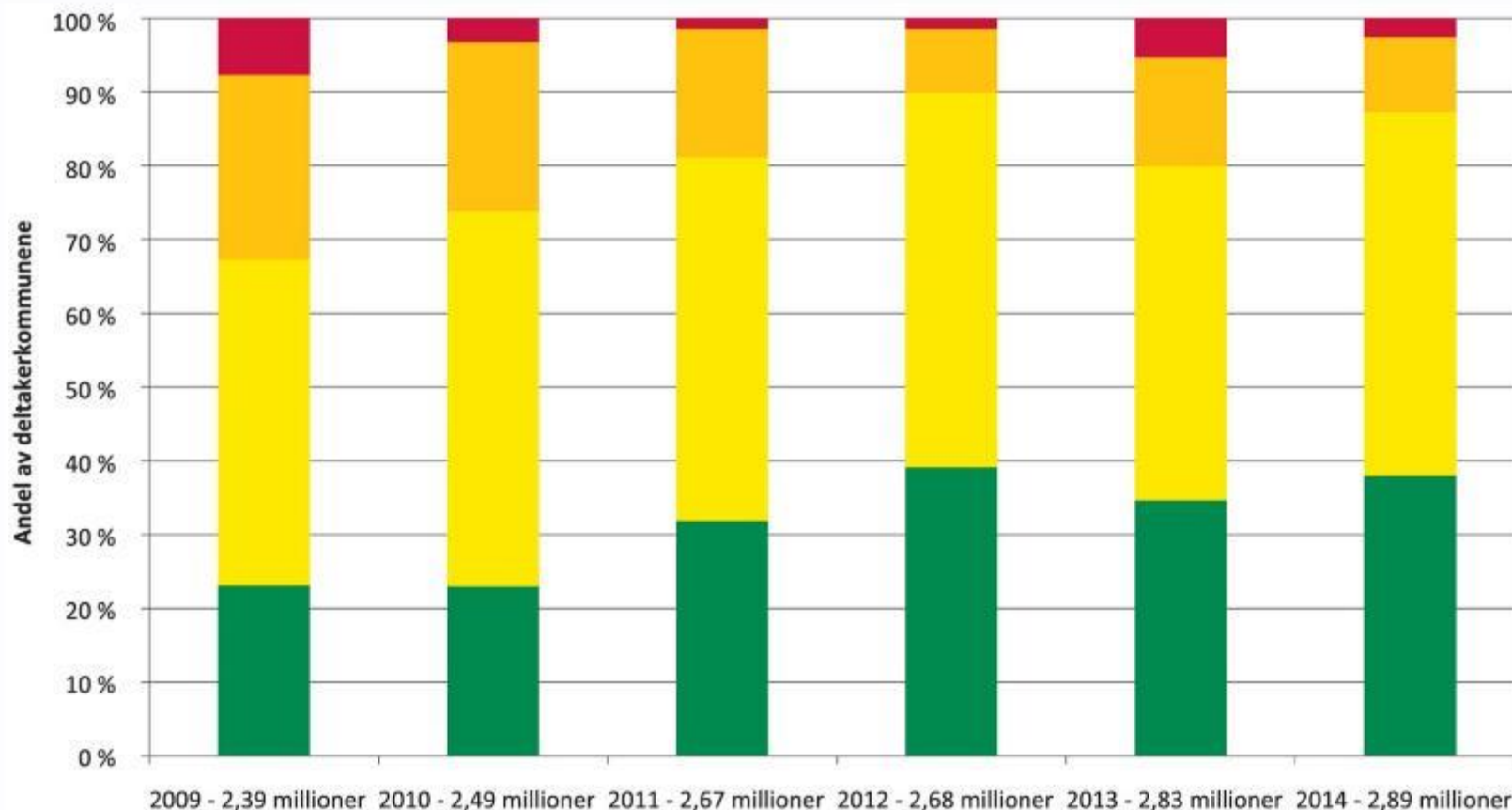
Vannforsyningen historisk bra

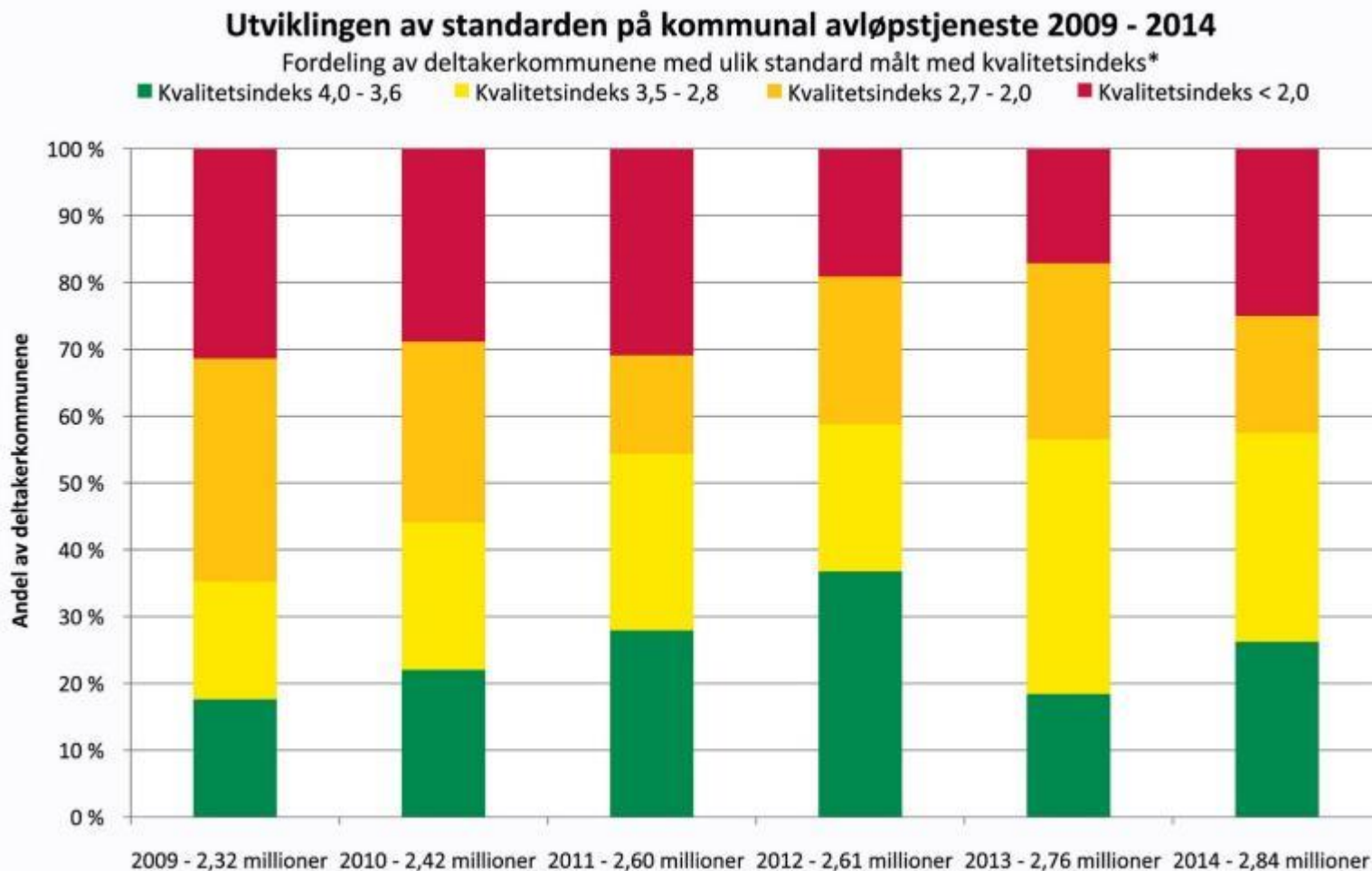
Utvikling av standarden på kommunal vannforsyning 2009 - 2014

Fordeling av kommuner med ulik standard målt med kvalitetsindeks

■ Kvalitetsindeks 4,0 - 3,6 ■ Kvalitetsindeks 3,5 - 2,8 ■ Kvalitetsindeks 2,7 - 2,0 ■ Kvalitetsindeks < 2,0

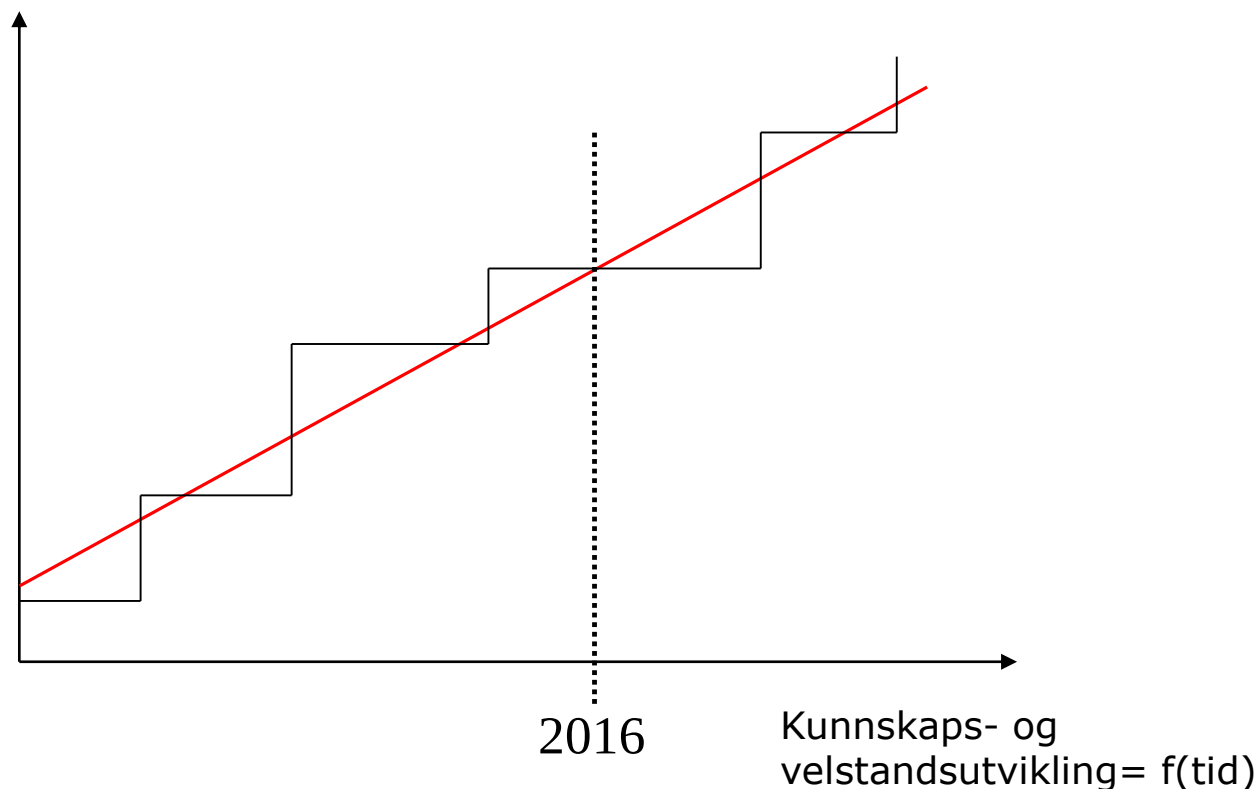
Det arbeides med å styrke avløpsrensingen

Norske vann- og avløpstjenester: Aldri vært bedre

Ambisjonsnivået og oppgaveporteføljen øker med tiden

Tjeneste-
kvalitet
(vannkval.,
sikkerhet,
kunde-
service
m.m.)

Viktige utfordringer

1. Innfri stadig strengere regelverkskrav
2. Få bedre «asset management»
3. Styrke sikkerhet og beredskap
4. Tilpasse oss et endret klima

1. Innfri stadig strengere regelverkskrav

Omfattende regelverkskrav – i stadig utvikling

Klima- og miljødept.

Avløpsvann. Vannforskrift.

Slam. VA-gebyrer. Eierskap.

Klima/-tilpasning. Kulturminner

Olje- og energidept.

Vannressurser. Energi. Dammer.

Flom og skred

Landbruks- og matdept.

Slam. Biogass. Fosfor.

Tilsynsgebyrer

Nærings- og fiskeridept.

Tjenesteloven. Eierskap.

Anskaffelser

Arbeids- og sos.dept.

Arbeidsmiljø

Kommunal- og modern.dept.

Pbl. Organisering. Selvkost.

Geodata. Kommunereform

Helse- og omsorgsdept.

Drikkevann. Beredskap.

Miljørettet helsevern

Justis- og beredskapsdept.

Beredskap/sikkerhet. Brannvann.

Forbrukerkjøp

Samferdselsdept.

Ledninger i grunnen. Vegvann

Forsvarsdept.

Sikkerhetsloven

Finansdept.

Merverdiavgift.

Skatteplikt

Noen pågående prosesser

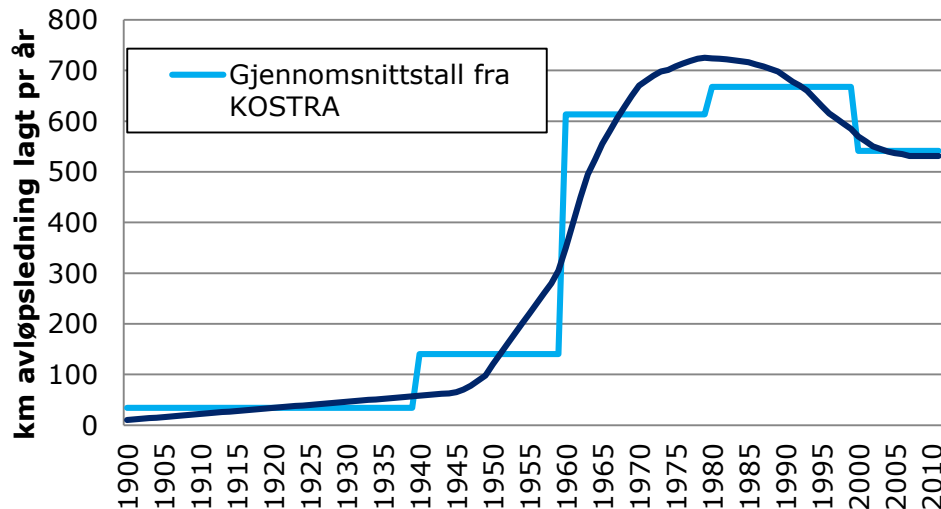

- Protokoll vann og helse
- Arbeidet etter vannforskriften
- Ny drikkevannsforskrift
- Mal og veiledning for utslippskonsesjoner
- Plan- og bygningsloven m/forskrifter
- NOU overvann
- NOU digital sårbarhet
- Brannregelverket/TEK
- Samordning av ledninger i grunnen
- Anskaffelsesregelverket
- Kommune lov/IKS-lov
- Norsk oppfølging av SDG2030, COP21/22, sirkulær økonomi m.v.
- Strengere bruk av statlige virkemidler

2. Få bedre asset management, eks. ledningsnett

- 💧 KOSTRA 2013-15:
 - 💧 Vann 0,69 % Avløp 0,57 %
- 💧 Behov for dobling
- 💧 Huseierne og politikerne vil det
- 💧 Fra ord til handling overalt

Aldersfordeling på avløpsnettet

– Må doble fornyelsestakten

Stort vedlikeholdssjerslep på vann- og avløpsrør. Norsk Vann mener 500 milliarder kroner må investeres på landsbasis.

LEIKASJE: Trykkløst vann i Tønsberg var uten vann mandag morgen.
FOTO: HINNABLAN / NKK

Viktige løsningsgrep

- 💧 Dokumentert tilstand
- 💧 Gode analyser, planer og ambisjoner
- 💧 No-dig, risikoledninger, punktutbedringer etc.
- 💧 Riktig kvalitet og utførelse
- 💧 Bevisst holdning til stikkledningene
- 💧 Bedre samordning i grøfta

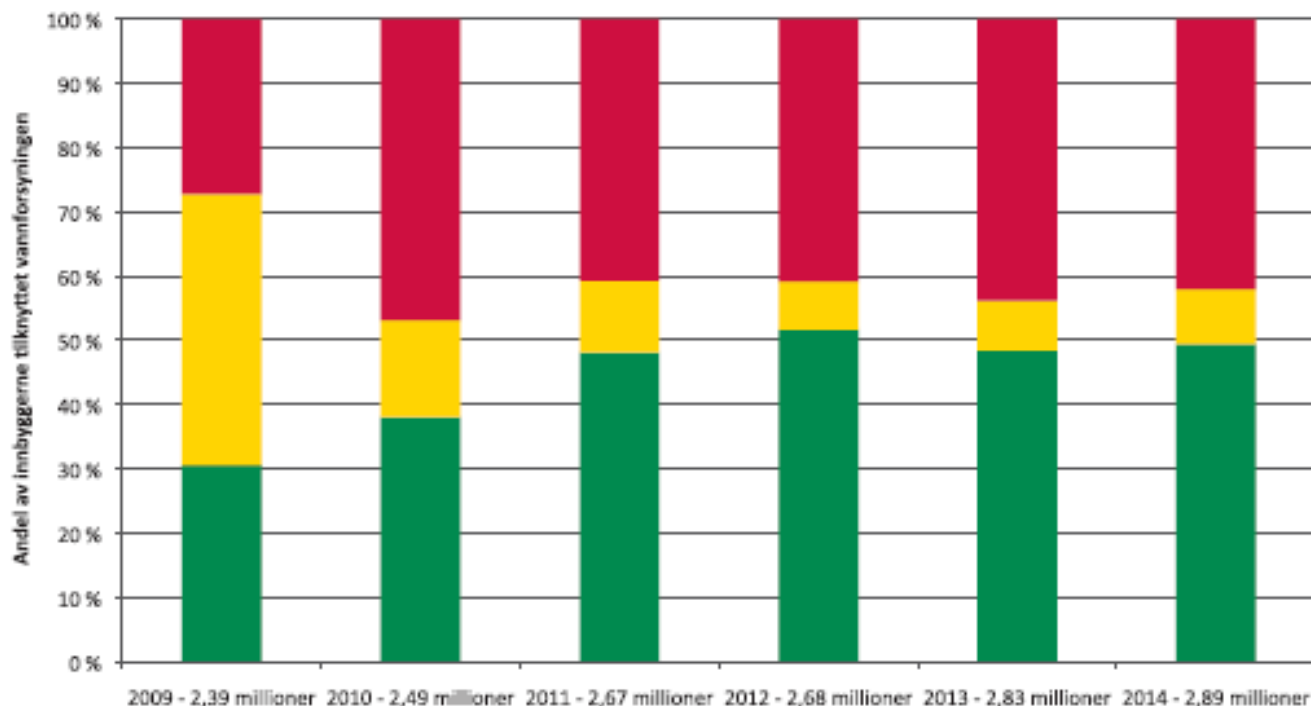

3. Styrke sikkerhet og beredskap

Alternativ forsyning - utvikling i perioden 2009 - 2014

Innbyggere tilknyttet har økt fra 2,39 millioner i 2009 (52 kommuner) til 2,89 millioner i 2014 (79 kommuner)

■ Alle innb. har God alt.forsyning ■ Mangelfull alt.forsyning ■ > 25 % av innb. har Dårlig eller ingen alt.forsyning

Håndtere kjente og ukjente trusler

- 💧 Forebyggende tiltak + beredskapsevne
- 💧 Sikkerhetskultur avgjørende
- 💧 Hva er sikkert nok?

NSM: Dataangrep kunne lammet vannforsyningen

Det er økt fare for at Norge kan rammes av spionasje, sabotasje og terror.

Lynet slo først ned i lyktestolpen. Så eksploderte hovedvannledninga

4. Tilpasse oss et endret klima

Store utfordringer

- 💧 Håndtere **ekstreme nedbør- og smeltevannmengder**
 - 💧 Sikre **drikkevannets kvalitet** ved forverring av vannkvalitet
 - 💧 Sikre **teknisk infrastruktur** mot skade som følge av flom, havnivå, springflo og ras
-
- Mer robuste løsninger
 - Bedre samhandling
 - «Klimatilpasset» regelverk

Så høyt kan havet stå i 2100

Norge i år 2100: Torget i Tromsø er under vann - men landheving berger trolig operaen i Bjørvika.

*Hvordan skal vi få gjort jobben
– på en kompetent og
kostnadseffektiv måte?*

**Organisere oss
hensiktsmessig og sikre nok,
kompetent arbeidskraft**

Nok, kompetent arbeidskraft

- Behov for å bemanne opp
- Fortsette rekrutteringsinnsatsen
- Fortsette å styrke utdanningen

VANN - FRAMTIDENS YRKE!

Å JOBBE MED VANN ER EN JOBB FOR FREMTIDEN, SE HVORFOR HER.

Vann er verdens viktigste ressurs og vannbransjen er full av spennende oppgaver. Enten du vil jobbe nasjonalt eller internasjonalt med å løse miljø- og drikkevannsutfordringer, vil du finne jobben for deg. Du kan bo og jobbe i hele verden. Vann er like viktig i Brasil som Bergen, Singapore som Snåsa.

Temaer i organiseringsdebatten

- Oppgaveportefølje
- Stor og økende

- Hvordan løse oppgavene?

- Kommunestruktur
- Kommunesamarbeid
- Bruk av markedet

Kommunestruktur

Hovedkonklusjoner

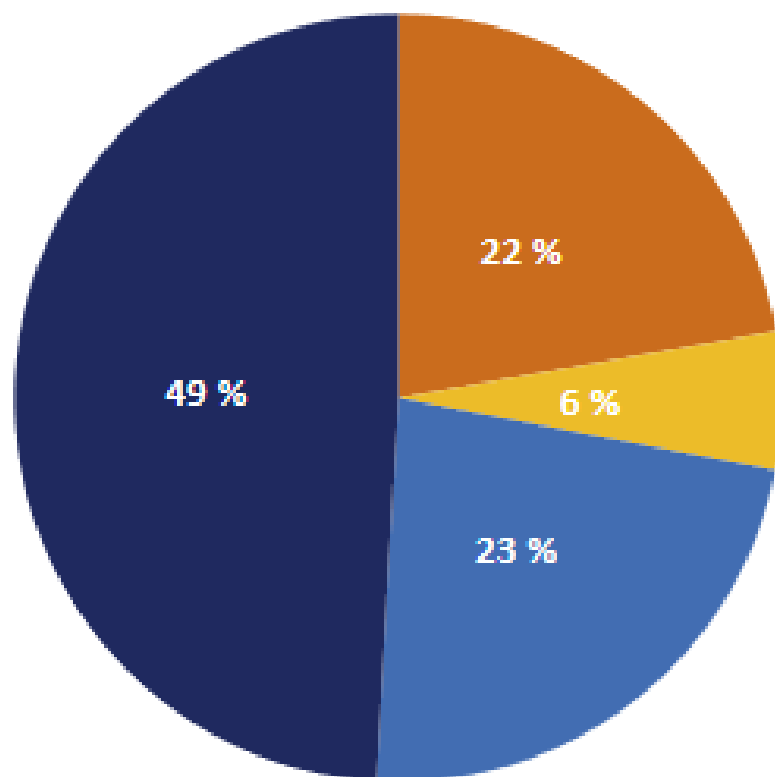
- Målsettingen nås ikke nå tross omfattende prosesser i hele fylket
- 8 positive vedtak – ingen partnere

➡ 100% frivillighet = 0% endring

Bruk av markedet

Årsproduksjon av vann- og avløpstjenester i kommuner og interkommunale selskap i 2015

Årsproduksjonen utgjorde i 2015 18,4 milliarder kroner, med hhv. 8,2 til drift og 10,2 til investeringer. 13,3 milliarder kroner brukes til kjøp av varer og tjenester i markedet.

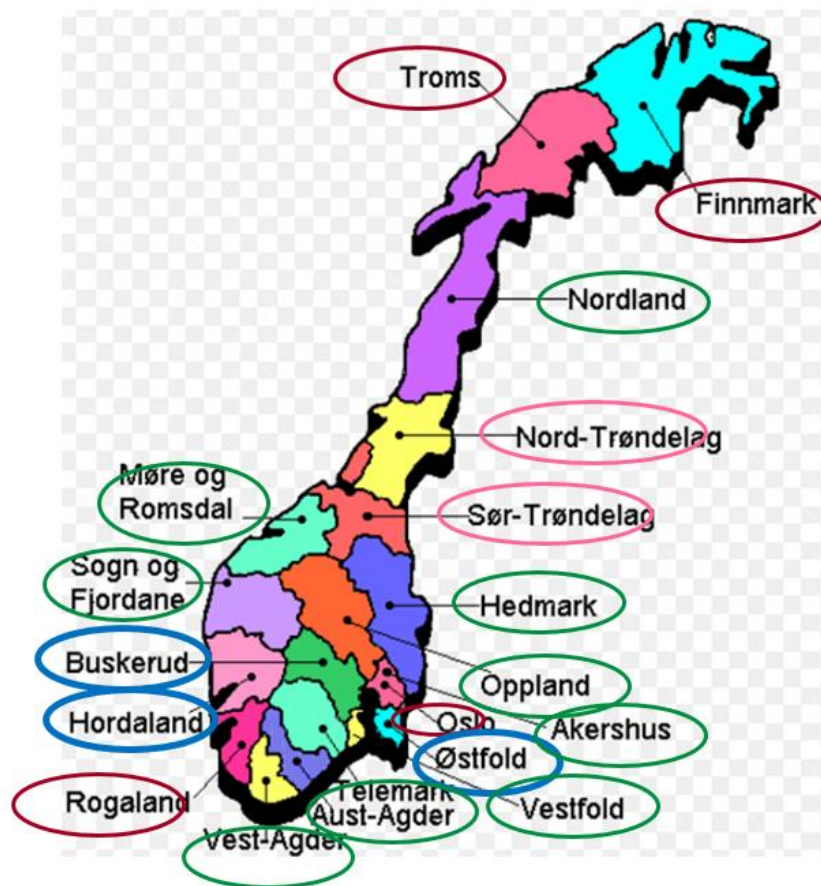
- Driftskostnader egenproduksjon
- Investeringer egenproduksjon
- Kjøp av varer og tjenester til drift
- Kjøp av varer og tjenester til investeringer

Kommunesamarbeid

Ulike tilbud

Driftsassistanser og regionale vannassistanser i 2014

Ingen kommuner har DA

En del av kommunene har DA

De fleste kommuner har DA

Regional vannassistanse

Kjennetegn ved «de beste» driftsassistansene = Modell for regionale vannassistanser

Hvem:

- Driftsassistansen i Hordaland, DIHVA IKS
- Driftsassistansen i Østfold, DiØ IKS
- Godt Vann Drammensregionen, GVD*

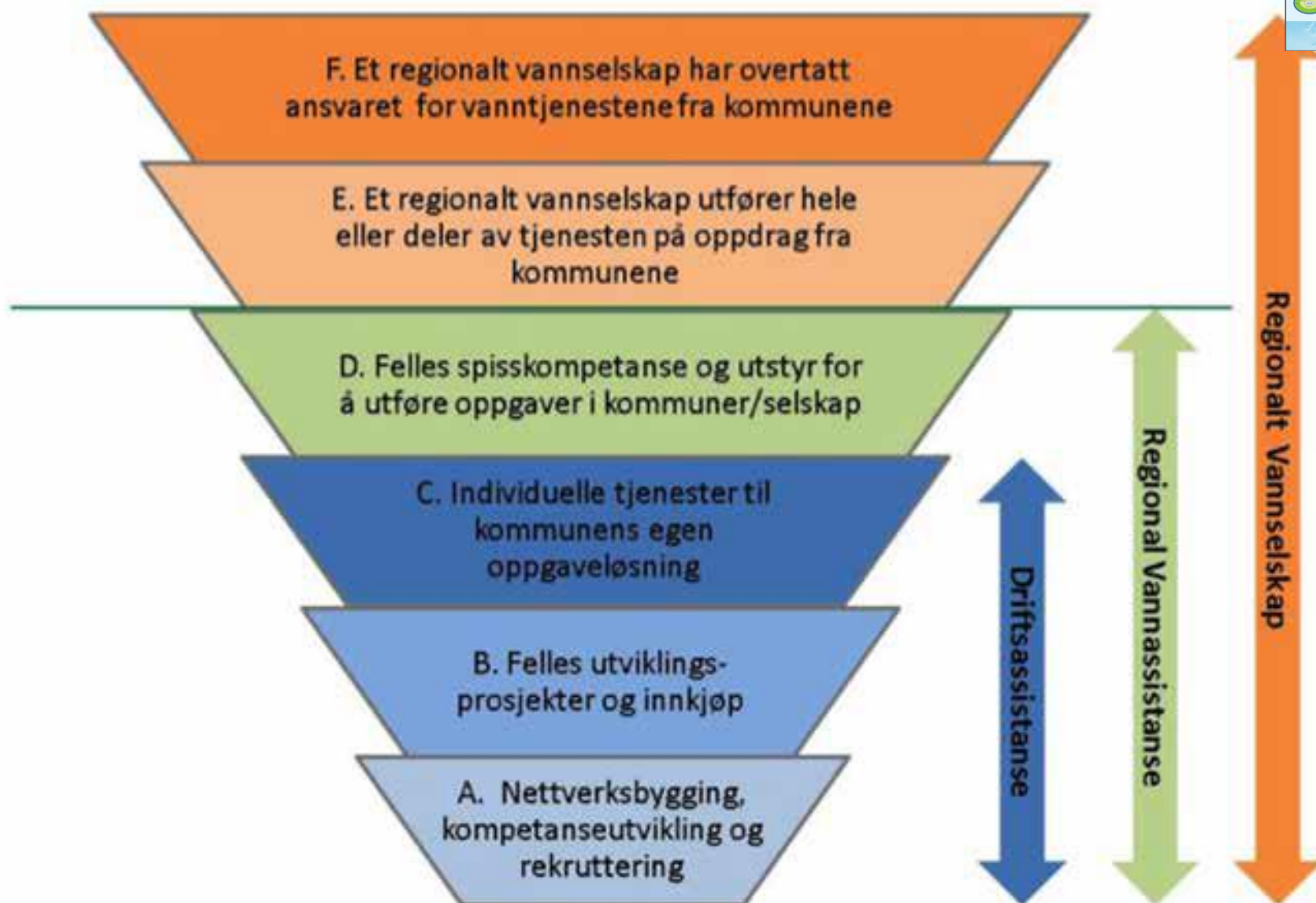
Suksesskriterier:

- Organisert som IKS med egne ansatte*
- Egne ansatte tilknyttet av en viss størrelse samt tilknyttet større fagmiljø. Attraktive mht. rekruttering og god egenkompetanse
- Kan også selge tjenester med ressurser ansatt i deltakerkommunene til de andre kommunene som egenregiproduksjon
- Kan utføre tjenester som egenregiproduksjon basert på selvkost uten konkurranseutsetting
- Liten andel finansiert med medlemsavgift/Stor andel ved direkte kjøp av tjenester etter behov
- God eierstyring og formell forankring i kommunenes administrative og politiske ledelse
- Aktive styrer med sentrale ledere fra små og store kommunene, som bidrar til at tjenestene utvikles i tråd med behov
- God egenkompetanse

*) GVD er ikke et IKS, men Glitrevannverket IKS er deltaker sammen med kommunene i et prosjektorganisert utviklingsprogram. Alle VA-sjefene sitter i programstyret. De ansatte har Glitrevannverket som arbeidsgiver. Felles hovedplan for vann- og avløp.

Scenarier - 2030

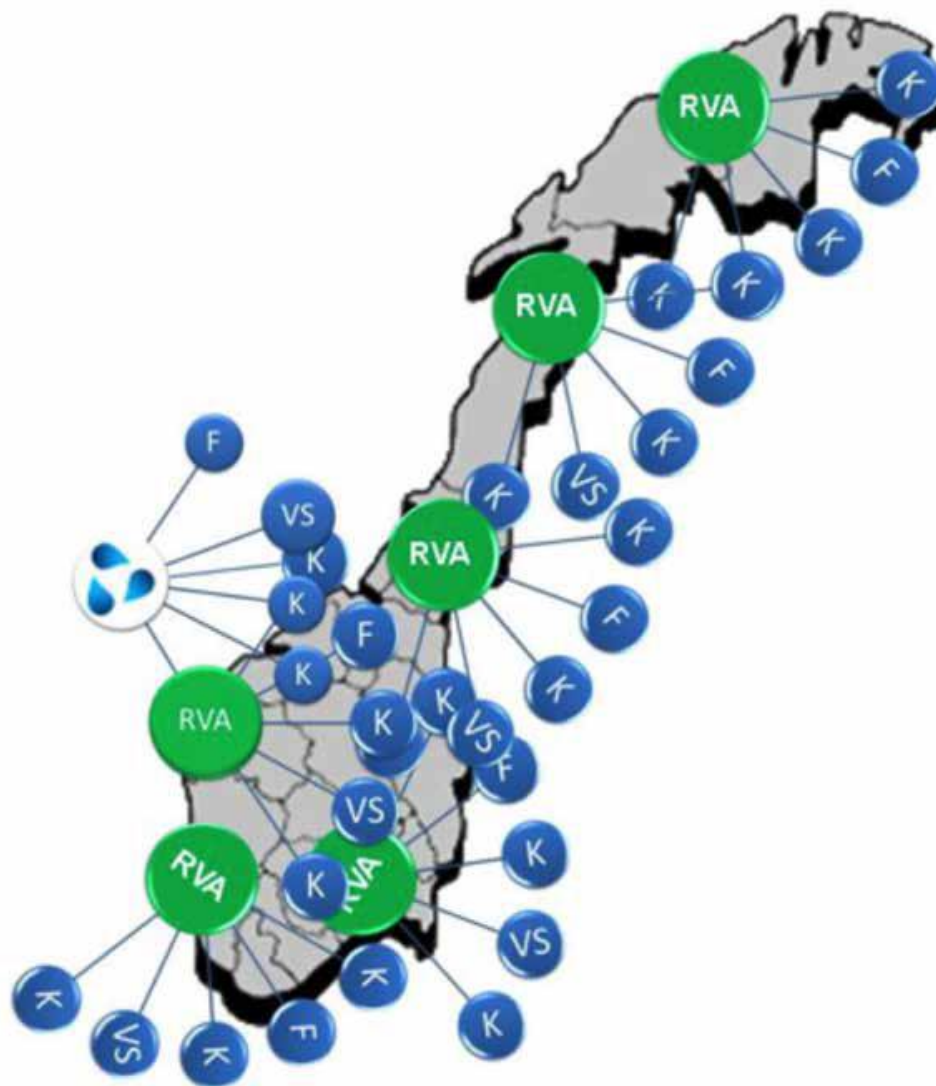

Samarbeidsområde	Aktuelle tjenester
A. Nettverksbygging, kompetanseutvikling og rekruttering	Nettverksbygging og erfaringsformidling: Fagmøter, konferanser, driftsoperatørsamlinger, studieturer og befaringer på anlegg. Opplæring med bruk av bransjeutviklede kurs i samarbeid med Norsk Vann og andre Rekruttering: Bistå kommunene med profilering av vannbransjen på yrkesmesser og bedriftsmesser, samarbeide med høyskoler og universitet for å gjøre bransjen kjent for studentene og bidra med prosjektoppgaver m.m., skaffe lærlingplasser for elever på videregående skole blant medlemmene m.m. Bistå deltakerkommunene med å ta i bruk verktøyene utviklet for rekruttering fra Norsk Vann, bidra med vannkompetanse på regionale høyskoler og videregående skoler
B. Felles utviklingsprosjekter og innkjøp	Fellesprosjekter: Utarbeide forskrifter, prosedyrer og planer som hovedplaner, beredskapsplaner, klimatilpasningsplaner, ROS-analyser m.m. Utvikle og implementere felles kvalitets- og internkontrollsystem Felles innkjøp av laboratorietjenester, serviceavtaler, fellingskemikalier m.m.
C. Individuelle tjenester til kommunens egen oppgaveløsning	Teknisk driftsassistanse på kommunenes renseanlegg, vannverk og evt. stasjoner. Kalibrering av måleutstyr, vurdering av arbeidsmiljø, optimalisering av renseprosesser m.m. Utlån/utleie av spesialutstyr Resultatrapportering: Sammenstille resultater av kontrollprøver på vannverk og renseanlegg og utarbeide årsrapport med vurderinger. KOSTRA-rapportering Byggherrestøtte: Bistå kommunene ved anskaffelser av vannverk, renseanlegg og andre større anskaffelser i planleggings- anskaffelses- og igangkjøringsfasen
D. Felles spisskompetanse og utstyr for å utføre utvalgte oppgaver i kommuner/selskap (Et effektivt alternativ til at anleggseierne bygger opp kompetanse/-ressurser selv eller kjøper tjenestene fra konsulenter og andre private leverandører)	Akkreditert prøvetaking (assistanse får akkreditering for de deltakende kommunene og er ansvarlig for opplæring og oppfølging av kommunenes praksis) Lekkasjesøking (assistanse har utstyr og bemanning som ambulerer rundt i kommunene) Ledningskartverk (assistanse oppdaterer kommunes ledningskartverk) Felles Vassdragsteknisk ansvarlig (VTA) for flere kommuner ansettes eller formidles gjennom assistansen. Vannassistanse organiserer/utfører beredskapsøvelser, kontroll med mindre avløpsanlegg, resipient-, vassdrags- og fjordundersøkelser samt bistår kommunene med vassdragsfaglig kompetanse Utleie av personell (VA-leder/teknisk sjef) i kortere perioder ved sykdom og vakante stillinger i kommunene

Samarbeid med Norsk Vann

Hva ønsker Helgelands-kommunene?

